

Лебедченко Віра Віталіївна
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та публічного управління,
Національний аерокосмічний університет імені М.С Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»;
Інститут економічних досліджень БАН*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-364-7-4>

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІНСТРУМЕНТІВ, МЕХАНІЗМІВ ТА МЕТОДІВ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ (ДОСВІД БОЛГАРІЇ ТА РУМУНІЇ)

З точки зору інноваційного розвитку Україна дещо нагадує Румунію та Болгарію за період їх вступу до Європейського союзу. Очевидно, що Україна належить до числа тих країн, які наздоганяють за рівнем інновацій досліджувані країни. Вона може виграти за рахунок сильного наукового сектору та міцної ресурсної бази. Основними ресурсами інноваційного розвитку є людський капітал, що визначається в основному рівнем його освіти та навичок [1–3].

В Україні наявні інструменти підтримки досліджень і розробок не оснащені належним чином, а персонал не отримує відповідну підготовку. Окрім того, фінансові ресурси, що є чи не найвагомішою складовою успішної стратегії інноваційного розвитку є обмеженими. Держава відіграє важливу роль у фінансуванні наукової діяльності, однак основна частина державних коштів витрачається на підтримку державних академій наук у тому числі НАН України.

Роль бізнесу має тенденцію до послаблення з точки зору фінансування та здійснення науково-дослідної роботи, що особливо виразно прослідковується в період військового стану. Вища освіта та неприбутковий приватний сектор не відіграють значної ролі у фінансуванні науково-дослідної роботи. З іншого боку, понад 2/3 спеціалістів з науковим ступенем працюють в галузі вищої

освіти, вони виконують близько 77% наукових досліджень. Щоб подолати проблеми інноваційного розвитку України, доцільно систематизувати досвід Болгарії та Румунії, щоб визначити який з них можна запозичити для побудови стратегії інноваційної відбудови економіки України.

Таблиця 1

Систематизація досвіду Болгарії та Румунії для пошуку напрямів інноваційного розвитку економіки України

Досвід країни	Нововведення	Вплив на післявоєнну відбудову економіки
Болгарія	Формування інноваційної ради	Стимулювання інноваційного малого бізнесу; вибір перспективних стартапів
Болгарія	Боротьба з корупцією	Збільшення прозорості та зменшення корупції; підвищення інвестиційної привабливості
Болгарія/Румунія	Покращення якості освіти	Розвиток науково-дослідної бази; підготовка кадрів для інноваційної економіки
Румунія	Освітні гранти	Підготовка спеціалізованих кадрів; стимулювання наукових досліджень
Болгарія/Румунія	Фінансування інкубаторів	Створення середовища для розвитку нових інноваційних проєктів
Румунія	Вітчизняний приватний бізнес як інвестор	Залучення внутрішніх інвестицій; швидкий розвиток перспективних проєктів
Румунія	Гранти для молодих компаній	Фінансова підтримка стартапів; швидке впровадження інновацій
Румунія	Формування інноваційних екосистем	Інтеграція ресурсів бізнесу, науки й держави; масштабування інновацій
Румунія	Екологічні проєкти	Створення нових робочих місць; підтримка сталого розвитку
Болгарія	Цифрова трансформація урядових служб	Підвищення ефективності та прозорості урядової діяльності; зниження корупції

Джерело: складено автором на основі [1–11]

Формування інноваційної ради. В Болгарії формування інноваційної ради виявилось ключовим кроком у розвитку інноваційної екосистеми країни. В контексті післявоєнної відбудови України, такий підхід може бути особливо корисним. Відновлення економіки після війни вимагає не тільки значних фінансових вкладень, але й швидкого впровадження новаторських рішень. Формування інноваційної ради, де представлені експерти з різних сфер – від бізнесу до науки – може стати вирішальним в розробці стратегічних напрямків розвитку. Зокрема, така рада може зосередити свою увагу на інноваційних проєктах, які зможуть забезпечити Україні швидке відновлення інфраструктури, розвиток високотехнологічних виробництв та підвищення конкурентоспроможності на глобальному ринку. Це може бути розробка нових матеріалів для будівництва, енергоефективних технологій, систем автоматизації для промисловості та ін. Все це разом допоможе Україні швидше подолати наслідки війни й створити фундамент для сталого інноваційного розвитку.

Боротьба з корупцією. В Болгарії боротьба з корупцією стала одним з ключових напрямків для забезпечення стабільного розвитку країни та залучення іноземних інвесторів, який не досягнув базових цілей. Цей негативний досвід повинен слугувати для України прикладом, як корумпованість може призводити до гальмування інноваційних процесів. Основні заходи для України повинні бути спрямовані на збільшення прозорості у владних структурах, оптимізацію бюрократичних процесів та зміцнення законодавчої бази.

Освітні гранти. Румунія є однією з країн ЄС, яка активно інвестує в освітню сферу, зокрема в підготовку фахівців для IT-індустрії. Освітні гранти з бюджету країни спрямовані на фінансування не тільки основних навчальних програм, але і додаткових курсів, майстер-класів та інших форм навчання, що сприяють формуванню висококваліфікованих фахівців. Важливим є те, що освітні гранти часто використовуються для підтримки студентських проєктів у сфері IT, що сприяє розвитку інноваційного середовища в країні. В Україні, яка переживає період післявоєнної

відбудови, досвід Румунії може бути вельми корисним. Інвестування в освіту, зокрема в ІТ-сферу, не тільки допоможе заповнити вакуум у кадровому резерві, але і зробить українську економіку більш конкурентоспроможною на міжнародній арені.

Підтримка інкубаторів. Болгарія і Румунія вживають ряд заходів для підтримки інкубаторів та акселераторів, що відіграють важливу роль в екосистемі інновацій та стартапів. В обох країнах активно використовуються державні та приватні фінансові ресурси для підтримки цих ініціатив. Для України в період післявоєнної відбудови обидва підходи можуть бути корисними. Фінансування інкубаторів може стати однією з ключових стратегій для стимулювання інноваційного розвитку та створення нових робочих місць.

Розвиток внутрішнього ринку фінансування. В Румунії вітчизняний приватний бізнес відіграє значущу роль, як інвестор в інноваційних проєктах, включаючи стартапи й технологічні інкубатори. Для України в період післявоєнної відбудови цей досвід може бути надзвичайно корисним. Залучення вітчизняних приватних інвесторів може стимулювати інноваційний розвиток, створити нові робочі місця і допомогти в відновленні та модернізації економіки.

Формування екосистем. В Румунії значна увага приділяється формуванню інноваційних екосистем, які включають університети, дослідницькі центри, стартапи, великі корпорації, і, звісно ж, державні структури. Спільна робота цих учасників дозволяє створити сприятливе середовище для розвитку інновацій, перетворюючи наукові знахідки в комерційно успішні продукти та послуги. Формування такої екосистеми може передбачати ряд державних ініціатив, таких як податкові стимули для інвестицій в НДДКР, спеціальні грантові програми для стартапів, а також партнерства між університетами й промисловими компаніями.

Екологічні інноваційні проєкти. В Румунії екологічні проєкти стають все більш актуальними, особливо в контексті європейських зобов'язань зі зменшення викидів CO₂ та переходу до зеленої економіки. У контексті України, що знаходиться на етапі

післявоєнної відбудови, екологічні проекти можуть стати одним з ключових напрямів розвитку

Цифровізація управління інноваціями. В Болгарії акцент робиться на цифрову трансформацію урядових служб з метою поліпшення ефективності, доступності та прозорості публічного управління. У контексті України, яка перебуватиме на етапі післявоєнної відбудови, подібний підхід може мати значущий позитивний вплив. Цифрова трансформація дозволить оптимізувати роботу урядових структур, знизити рівень бюрократії й корупції, а також поліпшити якість послуг для громадян. Крім того, імплементація інноваційних рішень може стати потужним стимулом для внутрішнього ринку ІТ-технологій, привернути іноземні інвестиції та сприяти загальному економічному розвитку країни.

На завершальному етапі реформування управління інноваційним потенціалом доречно удосконалити методологічний інструментарій з оцінювання та управління інноваціями. Аналіз типу CIS дозволяє стверджувати, що багато показників для вимірювання інноваційності, які використовуються в ЄС, придатні й для України. Ці показники є доступними в статистичних базах Європейської Комісії чи Світового банку, а тому на них повинен опиратися аналіз в контексті євроінтеграційних процесів [2–5; 7].

Література:

1. Міністерство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/expense/>
2. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>
3. OECD. Stat. URL: <https://stats.oecd.org/>
4. DataBank. The World Bank. URL: <https://databank.worldbank.org/>
5. Європейська інноваційна рада. URL: https://eic.ec.europa.eu/about-european-innovation-council_en
6. Чобанова Р. Научна и иновационна политика: към интелегентна специализация за икономическо развитие на България. *Икономическа мисъл*. No. 5/2015.

7. Інновації в Україні: європейський досвід та рекомендації для України. Том 3. – Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів остаточний варіант (проект від 19.10.2011). Київ : Фенікс, 2011.

8. Varamezov L. Inovacionen menidjment. Svishtnov : Akad. izd. Tsenov, 2013. 215 p.

9. Georgiev I., Tsvetkov Tsv., Blagoev D. Menidjment na firmenite inovacii I investicii. Sofia: izd. complex – UNSS; 2013. 91 p.

10. Pantaleeva I. Upravljenje na inovaciite v industrialnoto predpriятие. Svishtov : Akad. izd. Tsenov, 2013. 259 p.

11. Romanian venture report 2020. URL: <https://www.howtoweb.co/romanian-venture-report-2020/>